

Činnost a role Státního zdravotního ústavu v oblasti přípravků na ochranu rostlin

Miroslava HORNYCHOVÁ
Státní zdravotní ústav (SZÚ)

oddělení chemické bezpečnosti (OCHB)

- spolupráce s orgány státní správy při **tvorbě a připomínkování legislativy** týkající se bezpečnosti a managementu chemických látek a směsí (L/S) pro MZe, MPO, MŠMT, MŽP, ÚKZÚZ a EU
- **zastupuje ČR** v pracovních skupinách, stálých výborech a vědeckých výborech Evropské komise a Rady EU v rámci hodnocení a managementu rizik plynoucích z používání chemických látek a směsí
- **zajišťuje přednášky, kurzy a semináře** v oblasti L/S pro státní správu, podnikatelské subjekty
- **poskytuje konzultace** k problematice nakládání s L/S včetně pokynů pro bezpečné zacházení
- **zajišťuje činnost NRC pro průmyslové chemické látky a přípravky** např. hodnotí biocidní přípravky a stanovuje expoziční limity pro chemické látky v pracovním prostředí apod.

- plní povinnosti podle § 33 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči
- hodnotí zdravotní rizika a navrhuje management rizik přípravků na ochranu rostlin (POR) - jedna z hlavních činností
- vypracovává hodnocení účinných látek v POR a přípravků postupem podle nařízení (ES) č. 1107/2009 a to nejen z hlediska hygieny práce, ale i celkového vlivu na zdraví
- hodnocení POR SZÚ je následně jedním ze zásadních podkladů pro povolení přípravku na ochranu rostlin ÚKZÚZ
- podílí se na realizaci „Národního akčního plánu k zajištění udržitelného používání pesticidů v ČR“
- tvoří požadavky na odbornou způsobilost pro nakládání s POR
- spolupráce v rámci EU při zavádění nových metod hodnocení

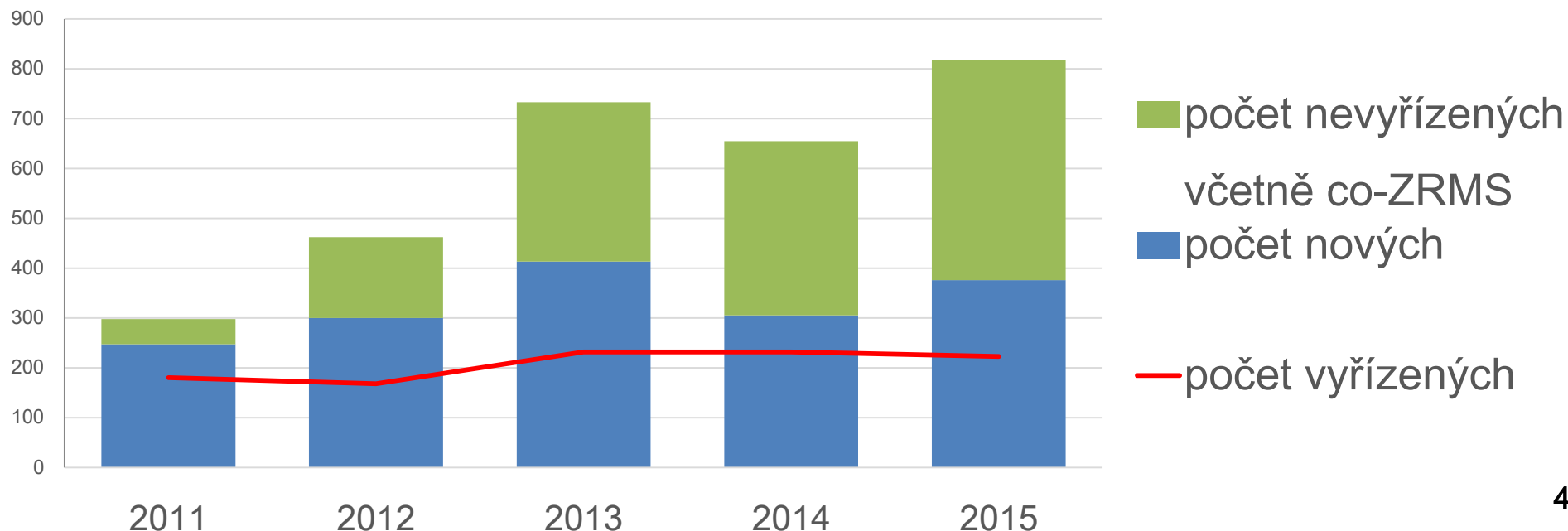
Národní referenční centrum pro pesticidy

z činnosti z r. 2015

- 223 posudků na POR
 - 181 pro žadatele, z toho 26x ČR jako ZRMS
 - 42 neplacených posudků pro menšinová použití pro ÚKZÚZ
- ČR reportéřský stát – tč. pro 6 účinných látek;
2016-18 pro 11 účinných látek

počet přijatých a vyřízených žádostí

členění Národního referenčního centra pro pesticidy

- **TOXIKOLOGIE (MATOX)** hodnocení toxikologie účinné látky, metabolitů a celého přípravku
- **EXPOZICE (OPEX)** odhad expozice obsluhy, okolních osob a místních obyvatel a následných pracovníků
- **REZIDUA** dietární expozice spotřebitelů, hodnocení reziduí
- **MANAGEMENT RIZIK** při nakládání s POR a pomocnými prostředky

- **hodnotí všechny relevantní údaje o potenciálně nežádoucích účincích na zdraví nebo na podzemní vody**
 - účinných látek jejich metabolitů a nečistot
 - POR
 - safenery či synergenty a jiné složky

- **postupuje podle nařízení (ES) č. 440/2008 a hodnotí podle nařízení (EU) č. 283/2013 a č. 284/2013 a nařízení (ES) č. 1272/2008 (= nařízení CLP) a pokynů Komise**

- **posuzuje ohromné množství dat např. pro účinnou látku cca 70-100 tisíc stran a průběžně sleduje nové poznatky**

EXPOZICE

- posouzení rizik spojených s **nakládáním POR**
- hodnotí se data získaná z modelů nebo z měření
 - **expozice obsluhy** (aplikuje POR)
 - **expozice okolních osob a místních obyvatel**
 - **expozice následných pracovníků**
- nutná **spolupráce** a propojenost s hodnotitelskými okruhy SZÚ i ÚKZÚZ
- výběr z různých **modelů** používaných v EU podle expozičního scénáře
- způsob aplikace, počet aplikací, dávka, ředění, formulace přípravku, typ činností včetně doby expozice, velikost balení, profesionální a neprofesionální uživatele apod.

- **maximální limity reziduí (MLR) účinných látek POR jsou stanoveny nařízením (ES) č. 396/2005, má cca 90 novel**
- **pro posouzení rizik vyplývajících z výskytu reziduí v potravinách a odhadu dietární expozice se používají EFSA PRIMo model nebo PSD model**
 - **odhad chronické dietární expozice - nesmí přesáhnout hodnotu (ADI) stanovenou pro příslušné reziduum**
 - **odhad akutní dietární expozice - nesmí přesáhnout hodnotu (ARfD) stanovenou pro příslušné reziduum**
- **žádosti o změnu MLR, podané v ČR, hodnotí SZÚ a následně předkládá EFSA**
- **SZÚ připravuje podklady pro EFSA podle čl. 12 nařízení (ES) č. 396/2005**

REZIDUA

- **maximální limity reziduí (MLR) účinných látek POR jsou stanoveny nařízením (ES) č. 396/2005, má cca 90 novel**
- **pro posouzení rizik vyplývajících z výskytu reziduí v potravinách a odhadu dietární expozice se používá EFSA PRIMo model nebo PSD model**
 - **odhad chronické dietární expozice - nesmí přesáhnout hodnotu (ADI) stanovenou pro příslušné reziduum**
 - **odhad akutní dietární expozice - nesmí přesáhnout hodnotu (ARfD) stanovenou pro příslušné reziduum**
- **žádosti o změnu MLR, podané v ČR, hodnotí SZÚ a následně předkládá EFSA**
- **SZÚ připravuje podklady pro EFSA podle čl. 12 nařízení (ES) č. 396/2005**

REZIDUA

víceleté kontrolní plány pro ČR

- vypracovává Ministerstvo zdravotnictví z podkladů SZÚ a ÚKZÚZ
- odběr a následný rozbor vzorků potravin za účelem zjištění úrovně reziduí pesticidů zajišťují SZPI, SVS a ÚKZÚZ
- SZÚ vyhodnocuje relevantnost nadlimitních nálezů hlášených do Systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF-Rapid Alert System for Food and Feed)

MANAGEMENT RIZIK

- vychází ze závěrů hodnotitelských okruhů SZÚ
- zohledňuje platné předpisy ČR i EU k ochraně zdraví lidí
- klasifikuje a označuje POR podle nařízení CLP a nařízení (EU) č. 547/2011
- navrhuje omezení a zákazy pro určité skupiny osob nebo podle nařízení REACH, nařízení (EU) č. 540/2011, nařízení (EU) č. 546/2011, zákona č. 326/2004 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., vyhlášky č. 180/2015 Sb. apod.
- stanovuje podmínky pro použití POR s ohledem na ochranu zdraví včetně aplikace na veřejně přístupné plochy
 - obsluhy (aplikuje POR), profesionální i neprofesionální
 - okolních osob a místních obyvatel
 - následných pracovníků
 - širokou veřejnost, zranitelné skupiny obyvatel
- vyjadřuje se k etiketám a bezpečnostním listům POR včetně např. vhodných opatření pro první pomoc

- **navrhuje opatření k ochraně zdraví** např.
 - osobní ochranné pracovní prostředky
 - ochranné lhůty podle nařízení (EU) č. 547/2011
 - ochranné vzdálenosti
 - zvláštní požadavky při aplikaci (např. fumigace)
 - informovat před použitím přípravku sousedy

PROBLÉMY

- **kontrola** opatření k ochraně zdraví stanovených v rozhodnutí
- **rozdílný přístup** členských států EU k managementu rizik od benevolentnějších (*Bulharsko*) k přísnějším (*Švédsko*)
- uživatelé musí **číst etikety** a BL a **rozumět** jim a **řídít** se jimi
- **dostat do povědomí uživatelů**, že:
 - cca 85 % POR může být nebezpečných pro zdraví nejen jejich, ale i okolních osob či místních obyvatel
 - některé nežádoucí účinky se mohou projevit se zpožděním

problémy na národnej úrovni

- menšinová použitie
- pomocné prostriedky
- nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, ich vzdelávanie v oblasti posudzovania POR a ich odmeňovanie

Spolupráce s KHS

- letecké aplikace
 - ✓ individuální hodnocení
 - ✓ navržení obecných opatření, které KHS následně aplikuje na konkrétní žádost
- vzdělávání – odborná způsobilost
 - ✓ aktualizace zkušebních otázek
 - ✓ speciální část Informace pro žadatele o odbornou způsobilost POR web SZÚ - témata a příklady zkušebních otázek (také pro využití školitelů)

<http://www.szu.cz/tema/informace-pro-zadatele-o-odbornou-zpusobilost-por>

Kontaktní údaje
Státní zdravotní ústav
Šrobárova 48
100 42 Praha 10
miroslava.hornychova@szu.cz

